	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 1 от 15

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛЕВЕН

ФАКУЛТЕТ “МЕДИЦИНА”

СПЕЦИАЛНОСТ “МЕДИЦИНА”

ОДОБРЯВАМ:

ДЕКАН:

(Проф. д-р А. Аспарухов, д.м.н.)

ВЛИЗА В СИЛА

ОТ УЧЕБНАТА 2019/2020 г.

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ПО

СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА

ЗА РЕДОВНО ОБУЧЕНИЕ В СПЕЦИАЛНОСТ “МЕДИЦИНА ”
ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН “МАГИСТЪР”

Плевен

2019

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 2 от 15

По единни държавни изисквания - задължителна

По учебен план на ВМИ - Плевен - задължителна

Учебен семестър: Трети и четвърти

Хорариум: 90 часа: 30 часа лекции и 60 часа упражнения

Максимален брой кредити: 6,5

Преподаватели:

Доц. д-р Гена Грънчарова, д.м.

Проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, д.м.н.

Ас. д-р Дима Цанова

ЦЕЛ И ЗАДАЧИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Обучението по социална медицина има за цел студентите-медици да получат основни познания в областта на съвременната социална медицина и управлението на здравеопазването чрез задълбочено изучаване на същностната характеристика и съвременните тенденции на общественото здраве, развитието на здравните системи и дейността на отделните подсистеми на здравната служба. Обучението трябва да осигури овладяване на най-важните методи и подходи на социалната медицина и да формира трайни умения за самостоятелен анализ и оценка на общественото здраве, както и на умения за анализ на дейността на различните подсистеми на здравната служба и оценка на тяхната медицинска, социална и икономическа ефективност.

Учебното съдържание е обособено в следните раздели:

- Социалната медицина като наука;
- Социални фактори на здравето и болестта;
- Социологически методи в социалната медицина;
- Епидемиологични методи в социалната медицина;
- Епидемиология и профилактика;
- Заболяемостта като измерител на общественото здраве;
- Глобални проблеми на ХНЗ и на заразните заболявания
- Демографски подходи за изучаване и оценка на общественото здраве;
- Здравна система и здравна служба;
- Законодателни основи на здравната реформа в България;
- Първична здравна помощ;
- Болнична помощ;
- Медико-социални проблеми на репродуктивното здраве и здравето на жените;
- Медико-социални проблеми и здравно обслужване на децата;
- Медико-социални проблеми и здравно обслужване на старите хора;
- Основни положения на експертизата на работоспособността;
- Промоция на здравето.

В резултат на обучението по социална медицина студентите по медицина трябва да придобият **познания** относно:

- Същността на социалната медицина като наука и основните ѝ приноси като наука за общественото здраве;

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 3 от 15

- Същността на социално-медицинския подход и възможностите за неговото приложение в медицинската практика;
- Същността на социологическите методи и тяхната роля в социалната медицина;
- Съвременните епидемиологични подходи и приложението им при изучаване на общественото здраве;
- Същността на понятието „обществено здраве” и основните индикатори за неговата оценка;
- Съвременните тенденции на основните индикатори на общественото здраве (демографски индикатори, заболяемост) в глобален, регионален и национален мащаб;
- Фундаменталните цели и основните функции на съвременните здравни системи и критериите на СЗО за оценка на ефективността им;
- Ключовите стратегии за постигане на основната социална цел на СЗО и правителствата – развитие на първична здравна помощ и промоция на здравето;
- Основната цел, принципи, задачи и законодателните основи на реформата на здравеопазването в Р България;
- Да познават структурата, организацията и измерителите за оценка на дейността на основните подсистеми на здравната служба в Р България;
- Организацията и функционирането на здравните заведения, оказващи медицинска и здравна помощ на женското и детско население и лицата над 65-годишна възраст;
- Организационната структура, права и задължения на органите на експертизата на работоспособността в България.

В процеса на обучението по социална медицина студентите по медицина трябва да развият **умения** за:

- Прилагане на социално-медицинския подход и съставянето на социална история на заболяването на индивидуални пациенти, с определяне влиянието на социалните фактори върху здравето и болестта и предлагане на подходящи мерки за медико-социална терапия, рехабилитация и профилактика;
- Изчисляване и интерпретация на демографските индикатори, индикаторите за заболяемост и болестност като оперативни измерители на популационното здраве;
- Анализ на състоянието и тенденциите на общественото здраве и определяне на здравните потребности на населението и предлагане на подходящи организационни дейности и интервенции за тяхното удовлетворяване;
- Оценка на дейността на лечебните заведения за първична здравна помощ и болнична помощ с помощта на подходящи измерители и предлагане на организационни мерки за нейното подобряване;
- Оформяне на документация по експертизата на временната неработоспособност като еднолични експерти или членове на ЛКК.

ФОРМИ НА ОБУЧЕНИЕ:

- Лекции
- Учебно-практически занятия

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 4 от 15

МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ:

- лекционно изложение
- практически упражнения
- дискусии
- самостоятелни и групови практически задачи
- анализ на готова статистическа информация
- проучване на научна литература
- самостоятелно изготвяне на проект по промоция на здравето
- самоподготовка

КОНТРОЛ И ОЦЕНКА НА ЗНАНИЯТА:

- Текущо оценяване с тестове и колоквиуми. Оценка на самостоятелно разработени анкетна карта и проект за здравно възпитание
- Крайно оценяване чрез тест и писмен изпит

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИЯ МАТЕРИАЛ ПО ТЕМИ

ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА ЛЕКЦИИТЕ

Специалност „Медицина БЕО”
3-ти семестър, учебна 2018/2019 г.

№	ТЕМА	АК. Ч.
3-ти семестър		
1.	Социалната медицина като наука - предмет, задачи, съвременни тенденции, методи. Социални фактори на здравето и болестта.	2
2.	Социология и медицина. Сравнителна характеристика на методите за набиране на индивидуална социологическа информация	2
3.	Епидемиологични методи в социалната медицина. Определение и обхват на епидемиологията. Основни понятия. Измерване на честотата на заболяванията. Абсолютно и относително сравняване на честотата на заболяванията.	2
4.	Видове епидемиологични проучвания. Класификация. Сравнителна характеристика на наблюдателните проучвания - предимства и недостатъци, потенциални грешки.	2
5.	Експериментални епидемиологични проучвания. Епидемиологични проучвания и профилактика. Нива на профилактика. Стратегии за първична профилактика. Вторична профилактика. Скрининг.	2
6.	Обществено здраве – определение, източници на данни, основни индикатори, детерминанти на общественото здраве. Социални неравенства в здравето Заболяемост – основни понятия, източници и методи за изучаване.	2

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 5 от 15

7.	Социалнозначими заболявания. Тенденции на заболяемостта в света. Измерване на глобалната тежест на заболяванията - DALYs. Глобални тежест на хроничните неинфекциозни заболявания – сърдечно-съдови, ракови заболявания, диабет и др.	2
8.	Глобална тежест и тенденции на заразните заболявания. Глобална тежест на ХИВ/СПИН, туберкулоза, малария.	1
Общо за 3-ти семестър		15

4-ти семестър		
1.	Демографски показатели за статика на населението. Подходи за оценка на възрастовата структура на населението. Медико-социални аспекти на застаряването на населението.	2
2.	Медико-социални аспекти на раждаемостта и общата смъртност. Глобални, регионални и национални тенденции.	2
3.	Медико-социални аспекти на детската смъртност и средната продължителност на предстоящия живот - основни понятия. Глобални, регионални и национални тенденции..	2
4.	Здравната система като социална система – фундаментални цели и основни функции. Оценка на дейността на здравните системи. Типология на здравните системи. Здравна служба.	2
5.	Законодателни основи на здравеопазването в България. Здравно законодателство – същност, функции, принципи. Конституционни основи. Видове нормативни актове. Закон за здравето. Закон за здравното осигуряване.	2
6.	Закон за лечебните заведения. Първичната здравна помощ и болнична помощ.	2
7.	Глобални проблеми на репродуктивното здраве и здравето на жените. Глобални проблеми на здравето на децата.	2
8.	Промоция на здравето - същност и развитие на концепцията за промоция на здравето. Здравно възпитание.	1

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 6 от 15

ТЕЗИСИ НА ЛЕКЦИИТЕ

ТРЕТИ СЕМЕСТЪР

1. Социалната медицина като наука - предмет, задачи, съвременни тенденции, методи. Социални фактори на здравето и болестта (2 ч.). Възникване и развитие на социалната медицина като научна дисциплина. Определение, предмет, структура, функции и методи на социалната медицина. Развитие на концепциите за здравето, определения на здраве и болест, измерения на здравето. Социални фактори - класификация на ниво обществено и индивидуално здраве. Анализирани са социално-медицинският подход към здравето и болестта. В заключителната част е представена примерна структура на социална история на заболяването, която може да се използва от клиницистите за по-пълно идентифициране на влиянието на социалните фактори на ниво на индивидуалното здраве.

2. Социология и медицина. Сравнителна характеристика на методите за набиране на индивидуална социологическа информация (2 ч.). В лекцията се представя социалният контекст в медицината, социалните и поведенческите науки и мястото на социологията като наука. Медицинска социология - определение, обект, предмет, функции. В детайли се разглеждат същността, разновидностите, предимствата и недостатъците на основните социологични методи, прилагани в социалната медицина за изучаване на социалните аспекти на здравето и болестта: анкетен метод, социологическо интервю, социологическо наблюдение, документалният метод. Критерии за избор на подходящ метод за събиране на социологическа информация.

3. Епидемиологични методи в социалната медицина. Определение и обхват на епидемиологията. Основни понятия в епидемиологията (2 ч.) Определение на епидемиологията като наука, цели, приложение на епидемиологичния подход в здравеопазването. Основни понятия в епидемиологията - популация в риск, риск, рискови фактори, експозиция, експонирани лица. Подходи за измерване на честотата на заболяванията. Болестност, заболяемост, кумулативна заболяемост. Абсолютно и относително сравняване на честотата на заболяванията. Същност и информационна стойност на отделните измерители: рискова разлика, етиологична фракция на експонираните, популационен атрибутивен риск, относителен риск, odds ratio.

4. Видове епидемиологични проучвания. Сравнителна характеристика, предимства и недостатъци, основни потенциални грешки при наблюдателните проучвания (2 ч.). Класификация на епидемиологичните проучвания. Наблюдателни проучвания. Описателни проучвания. Екологични проучвания. Срезови проучвания - постановка, предимства и недостатъци. Аналитични проучвания. Кохортни проучвания – характеристика, дизайн на проспективните кохортни проучвания, потенциални грешки. Проучване случай-контрол - характерни особености, възможни потенциални грешки. Сравнителна характеристика на кохортните проучвания и проучванията „случай-контрол“.

5. Експериментални епидемиологични проучвания (1 час). Рандомизирани клинични изпитвания, полеви изпитвания и популационни интервенционни изпитвания. **Епидемиологични проучвания и профилактика (1 час).** Преморбидна профилактика. Първична профилактика - същност, стратегии на първична профилактика. Предимства и

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 7 от 15

недостатъци на популационната и високорисковата стратегия за първична профилактика. Вторична профилактика. Скрининг - същност, критерии за въвеждане на дадена скринингова програма, характеристики на скринирация тест. Третична профилактика.

6. Обществено здраве - определение и основни индикатори. Заболяемост – основни понятия, източници и методи за изучаване (2 ч.). Групово и обществено здраве - определение. Измерване и оценка на общественото здраве - основни групи индикатори и източници на данни за общественото здраве. **Заболяемост** - значение на изучаването на заболяемостта. Основни понятия - заболяемост, периодна болестност, моментна болестност, айсберг на заболяемостта. Международна класификация на болестите - 10-та ревизия.

7. Социалнозначими заболявания (1 час) - определение, основни критерии, социално-значими заболявания за българската популация. Рисква констелация на българското население. Тенденции на заболяемостта в света. Измерване на тежестта на заболяванията. Същност на DALYs. Сравнителна оценка на GBD 1990, 2000 и 2010. Детерминанти на общественото здраве. Социален модел на Далгрен и Уайтхед. Социални неравенства в здравето и модели за обяснение на социалните неравенства. **Глобална тежест на хроничните неинфекциозни заболявания (1 час).** Значимост на ХНЗ. Основни групи рискови фактори: поддаващи се на промяна поведенчески фактори и метаболитни/физиологични рискови фактори. Профилактика и контрол на ХНЗ. Стратегиите на СЗО в отговор на ХНЗ. Глобалната тежест на избрани групи хронични неинфекциозни заболявания: сърдечно-съдови заболявания, диабет, ракови заболявания.

8. Глобална тежест на инфекциозните заболявания (1 ч.). Глобална тежест на заразните заболявания. Глобална тежест и тенденции на ХИВ/СПИН. Глобалната стратегия на СЗО срещу ХИВ/СПИН. Глобална тежест и тенденции на туберкулозата. Стратегията на СЗО за борба с туберкулозата. Глобална тежест и тенденции на маларията.

ЧЕТВЪРТИ СЕМЕСТЪР

1. Демографски показатели за статика на населението (2 ч.). Демографски подходи за изучаване и оценка на общественото здраве. Демографски процеси и показатели - същност и класификация. Демографски показатели за статика на населението. Демографски цикъл. Брой и тенденции в числеността на населението. Структура на населението по пол и по местоживеене. Подходи за оценка на възрастовата структура на населението. Тенденции и медико-социални аспекти на застаряването на населението.

2. Медико-социални аспекти на раждаемостта и общата смъртност (2 ч.). Раждаемост – основни понятия. Тенденции на раждаемостта в света. Ситуацията в Европа. Характеристика на раждаемостта в България. Значение и валидност на данните за смъртността при оценка на нивото на общественото здраве. Определение на основните понятия при изучаване на общата смъртност. Глобални проблеми и тенденции на общата смъртност. Ситуацията в Европа. Общата смъртност в България.

3. Медико-социални аспекти на детската смъртност и средната продължителност на предстоящия живот (2 ч.). Детска смъртност – основни понятия.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 8 от 15

Глобални проблеми на детската смъртност. Ситуацията в Европа. Характеристика на детската смъртност в България. Средна продължителност на предстоящия живот - основни понятия. Глобални проблеми на СППЖ. Ситуацията в Европа. Характеристика на СППЖ в България.

4. Здравната система като социална система. Еволюция и типология на здравните системи. Здравна служба (2 ч.). Определения на понятието „Здравна система“. Фундаментални цели и функции на здравната система. Три поколения реформи на здравните системи. Концепция на СЗО за оценка на дейността на здравните системи. Определение за понятията „здравна политика“, „здравна стратегия“ и „здравен мениджмънт“. Нива на здравната политика. Приоритети на здравната политика в развитите страни. Типология на здравните системи – характеристика на системата на държавен монополизъм, система на либерален плурализъм и здравноосигурителна система. Здравна служба - определение, медицински и немедицински фактори за развитие, функции, организационни принципи.

5. Законодателни основи на здравеопазването в България (2 ч.). Здравно законодателство – същност, основни функции, принципи. Конституционни основи на здравното законодателство. Законодателна инициатива и видове нормативни актове – класификация и характеристика на отделните видове правни норми. **Основни положения на Закона за здравето и Закона за здравното осигуряване.**

6. Закон за лечебните заведения. Първична здравна помощ и болнична помощ (2 ч.). Характеристика на Закона за лечебните заведения. Видове лечебни заведения за извънболнична и болнична помощ. Първична здравна помощ. Концепция на СЗО и опитът на развитите страни. Основни характеристики на реформата в първичната здравна помощ в България. Болнична помощ – потребности, мисия, цел и статут на болницата, видове болнични заведения, структура и функции на болницата. Оценка на дейността на стационара.

7. Глобални проблеми на репродуктивното здраве и здравето на жените. Глобални проблеми на здравето на децата (2 ч.). Значимост на репродуктивното здраве и здравето на жените за общественото здраве. Основни детерминанти на здравето на жените. Проблемът за майчината смъртност. Причини за майчината смъртност. Ролята на СЗО за подобряване здравето на жените. Значимост на здравето на децата. Глобални тенденции на здравето на децата до 5-год. възраст. Организация на здравното обслужване на майките и децата в България.

8. Промоция на здравето - същност и развитие на концепцията за промоция на здравето. Здравно възпитание (1 ч.). Промоция на здравето - възникване и развитие на концепцията за промоция на здравето, определение и същност на понятието. Отавска харта за промоция на здравето, стратегии и принципи на промоцията на здравето. Здравно възпитание - определение, модели и принципи на здравно възпитание. Индивидуален, групов и обществен подход за здравно възпитание, класически и модерни методи и средства за здравно възпитание.

ПРАКТИЧЕСКИ ЗАНЯТИЯ ПО СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 9 от 15

3-ти семестър

1. Социални фактори на здравето. Социално-медицински подход в дейността на лекаря. Структура и съдържание на социалната история на заболяването.
2. Обществено и групово здраве. Семейното здраве като пример за групово здраве. Медико-социална характеристика на семейството. Механизми за въздействие на семейната среда върху здравето.
3. Социологически методи в здравеопазването. Източници и методи за набиране на първична социално-медицинска информация. Въпросникът при ЕСИ. Анкетен метод - същност и разновидности.
4. Технология за набиране на първична социологическа информация. Социологически интервю - същност, разновидности и изисквания за провеждане.
5. Технология за набиране на първична социологическа информация. Социологическо наблюдение. Документален метод.
6. **ТЕСТ ВЪРХУ РАЗДЕЛ „МЕДИЦИНСКА СОЦИОЛОГИЯ”**
Епидемиология на здравето. Измерване честотата на заболяванията - основни понятия /риск, популация в риск, експонирани лица, болестност, заболяемост, кумулативна заболяемост./
7. Абсолютно и относително сравняване на честотата на заболяванията - абсолютен риск, етиологична фракция, популационен атрибутивен риск, относителен риск, odds ratio.
8. Видове епидемиологични проучвания. Наблюдателна и експериментална епидемиология. Характеристика на описателните, екологичните и срезовите проучвания – същност, предимства и недостатъци. Анализ на конкретни примери на трите вида епидемиологични проучвания.
9. Кохортни епидемиологични проучвания и проучвания случай-контрола - същност на постановката, видове, особености на провеждането, предимства и недостатъци. Потенциални грешки при епидемиологичните проучвания - систематични грешки, замъгляване.
10. Експериментални епидемиологични проучвания – класификация, характеристика, предимства и недостатъци. Анализ на конкретни примери.
11. **ТЕСТ ВЪРХУ РАЗДЕЛ „ЕПИДЕМИОЛОГИЯ НА ЗДРАВЕТО”**. Обществено здраве. Заболяемостта като измерител на общественото здраве. Динамика и структура на заболяемостта в България. Заболяемост с временна нетрудоспособност - методи за изучаване, основни индикатори за оценка. Трайна нетрудоспособност.
12. Социално значими заболявания - критерии и тенденции. Основни рискови фактори. Програми на СЗО за изучаване и профилактика на социално-значимите заболявания.
13. **ТЕСТ ВЪРХУ РАЗДЕЛ „ЗАБОЛЯЕМОСТ”**
14. Здравна профилактика - нива и обхват. Основни стратегии на първична профилактика. Скрининг - същност, характеристики на скрининговите тестове.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 10 от 15

15. Заключително занятие

Четвърти семестър

1. Демографски подходи за изучаване и оценка на общественото здраве. Демографски показатели за статика на населението - брой, структура по пол и местоживеене. Възрастова структура - подходи за оценка, възрастова пирамида. Медико-социални последици на демографското стареене на населението.
2. Демографски показатели за динамика на населението. Раждаемост и плодовитост. Специфични показатели за възпроизводство на населението. Задължения на лекаря при регистриране на ражданията.
3. Демографски показатели за динамика на населението. Анализ и оценка на показателите за обща смъртност. Структура и динамика на общата смъртност. Задължения на лекаря при регистриране на умираанията.
4. Демографски показатели за динамика на населението. Анализ и оценка на показателите за детска смъртност. Средна продължителност на предстоящия живот. - определение на понятията, тенденции на СППЖ в света и в България.
5. **ТЕСТ ВЪРХУ РАЗДЕЛ „ДЕМОГРАФИЯ“**
6. Здравна система – определение, фундаментални цели и функции. Здравна служба – определение, фактори на развитие, функции и принципи на изграждане.
7. Здравно законодателство. Закон за здравето в Р България.
8. Основни положения на Закона за здравното осигуряване.
9. Основни положения на Закона за лечебните заведения.
10. Организация на първичната помощ за населението. Основни цели, задачи и подходи в работата на общопрактикуващия лекар с приоритетни групи от населението. Задължения на лекаря от първичната извънболнична помощ според Националния Рамков Договор.
11. Организация на болничната помощ за населението. Видове лечебни заведения за болнична помощ. Показатели за оценка на дейността на стационара.
12. Основни положения на експертизата на временната нетрудоспособност. Права и задължения на органите на експертизата. Общи и специфични изисквания при издаване на болничните листове.
13. Промоция на здравето - същност. Здравно възпитание - принципи, методи и форми. Възлагане на задача за разработване на здравно-възпитателни програми и материали..
14. **ТЕСТ ВЪРХУ РАЗДЕЛ „ЗДРАВНА СИСТЕМА И ЗДРАВНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО“.** Представяне на индивидуалните проекти за здравно-възпитателни материали и програми
15. Заключително занятие.

МЕТОДИ ЗА КОНТРОЛ:

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 11 от 15

ТЕКУЩ КОНТРОЛ

По време на зимния семестър студентите получават оценки от 3 задължителни тестови изпитвания с отворени и затворени въпроси при завършване на разделите “Медицинска социология”, “Епидемиология на здравето” и “Заболяемост”, оценка за самостоятелно изработена анкетна карта.

По време на летния семестър студентите имат две оценки от тестови изпитвания върху раздел “Медицинска демография” и „Здравна система и здравно законодателство” и оценка от изпълнението на проект за здравно възпитание.

Окончателната оценка от текущия контрол се изчислява като средноаритметична от оценките на отделните тестове и задачи за всеки семестър.

ЗАКЛЮЧИТЕЛЕН КОНТРОЛ

Изпитът по социална медицина се състои от две части:

1. **Електронен тест с 40 въпроса**, генерирани от база данни от въпроси, покриващи целия учебен материал. Минималното ниво за положителна оценка 60% (24 верни отговора). Всеки допълнителен верен отговор носи по 2,5% при формиране на оценката от теста.

Критерии за крайна оценка от електронния тест		
Брой верни отговори	Съответстващ на тях %	Цифрова оценка
24	60%	3.00
26	65%	3.50
28	70%	4.00
30	75%	4.50
32	80%	5.00
34	85%	5.50
36 и повече	90% и повече	6.00

При слаба оценка на теста студентът може да продължи с втората част на изпита.

Втората част от изпита се състои в кратка писмена разработка ва два въпроса от изпитния конспект - един от фундаменталната част на дисциплината и един от организационно-приложната част, по които след това се провежда устно събеседване. При неразработване на писмените въпроси не се провежда устно събеседване.

Крайната изпитна оценка е комплексна и се определя по следния начин:

Изпитна оценка = 0,8 x средна оценка от двете части + 0,2 x средната оценка от текущия контрол и се закръгля до цяло число в полза на студента.

На всеки студент се съобщават лично резултатите от представянето на двете части на изпита.

На поправителна или ликвидационна сесия студентът може да се яви само на частта, по която има слаба оценка или при желание да повтори и двете части на изпита.

МЯСТО НА ДИСЦИПЛИНАТА В ОБУЧЕНИЕТО ПО СПЕЦИАЛНОСТТА

Социалната медицина е от задължителните дисциплини по учебния план на специалност “Медицина” и се изучава в трети и четвърти семестър. Тя дава широка

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 12 от 15

основа на студентите за разбиране на процесите на общественото здраве. Създава у тях умения за анализ и оценка на социално-здравните явления и вземане на организационни и управленчески решения. Социалната медицина е свързана с всички дисциплини, включени в учебната програма на студентите-медици. От своя страна, тя е необходима основа за по-доброто разбиране на клиничните дисциплини като насочва бъдещите лекари към приложение на социално-медицинския подход в работата им с пациентите.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Основните очаквани резултати от обучението по социална медицина при студентите-медици се изразяват в изграждане на стабилна познавателна основа и практически умения за самостоятелен анализ и оценка на общественото здраве; прилагане на социално-медицинския подход в работата с пациентите; познаване на принципите на изграждане, функциониране и оценка на здравната система и нейните подсистеми, както и основните положения на здравното законодателство. Очаква се в резултат от систематичния курс по социална медицина студентите да изградят професионално мислене в насока към промоцията на здравето и профилактиката.

КОНСПЕКТ ЗА СЕМЕСТРИАЛЕН ИЗПИТ УЧЕБНА 2019/2020 Г. - 4-ТИ СЕМЕСТЪР

I. ФУНДАМЕНТАЛНА ЧАСТ

1. Социалната медицина като наука – определение и предмет, развитие на концепциите в социалната медицина, методи.
2. Здраве и болест – развитие на концепциите за здравето, определение и измерения на здравето. Социални фактори на индивидуалното здраве. Същност на социално-медицински подход. Социална история на заболяването.
3. Емпирични социологически изследвания. Изисквания към въпросника при социологическото проучване. Анкетен метод - същност, разновидности, предимства и недостатъци. Социометрия.
4. Интервю - същност, разновидности, предимства и недостатъци. Социологично наблюдение и документален метод - същност, разновидности, предимства и недостатъци.
5. Епидемиологични методи в социалната медицина. Определение и обхват на епидемиологията. Основни понятия. Измерване на честотата на заболяванията. Болестност, заболяемост, кумулативна заболяемост.
6. Сравняване на честотата на заболяванията. Същност на абсолютното и относителното сравняване и видове изчислявани показатели.
7. Видове епидемиологични проучвания – класификация. Наблюдателна епидемиология - описателни проучвания, екологични проучвания, срезови проучвания.
8. Кохортни проучвания – определение, основни изисквания, видове кохортни проучвания – дизайн, предимства и недостатъци.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 13 от 15

9. Проучвания случай-контрола – определение, дизайн, основни изисквания, предимства и недостатъци.
10. Експериментални епидемиологични изследвания - рандомизирани клинични изпитвания, полеви изпитвания, популационни интервенционни изпитвания.
11. Причинност в епидемиологията. Критерий на Брадфорд Хил за причинност. Потенциални грешки при епидемиологичните проучвания. Замъгляване.
12. Епидемиологични проучвания и ролята им в профилактичната дейност. Същност и видове профилактика. Преморбидна профилактика. Първична профилактика – същност и сравнителна характеристика на стратегиите за първична профилактика.
13. Вторична профилактика – същност. Скрининг - определение, видове, основни изисквания за успешен скрининг, оценка на валидността на скрининговия тест.
14. Обществено здраве – същност и определение. Измерване и оценка на общественото здраве – основни индикатори. Източници и видове данни за оценка на общественото здраве.
15. Детерминанти на общественото здраве. Социален модел на Далгрен и Уайтхед. Социални неравенства в здравето и модели за обяснение на социалните неравенства.
16. Заболяемостта като измерител на общественото здраве - значение, условия, източници и методи за изучаване на заболяемостта. Основни понятия при изучаване на заболяемостта. Международна класификация на болестите /МКБ/ - 10-та ревизия.
17. Тенденции на заболяемостта в света. Социалнозначими заболявания. Измерване на глобалната тежест на заболяванията - DALYs. Проучвания на върху глобалната тежест на заболяванията.
18. Глобална тежест и тенденции на хроничните неинфекциозни заболявания (ХНЗ) и травмите – значимост за глобалното здраве, рискови фактори, стратегии на СЗО в отговор на ХНЗ.
19. Глобална тежест и тенденции на заразните заболявания - значимост за глобалното здраве. Глобална тежест и тенденции на някои заразни заболявания - ХИВ/СПИН, туберкулоза, малария.
20. Демографски процеси и показатели. Демографски цикъл. Показатели за статика на населението. Подходи за оценка на възрастовата структура на населението. Медико-социални аспекти на застаряването на населението.
21. Медико-социални аспекти на раждаемостта - определение на основните понятия, скала за оценка. Показатели за възпроизводство на населението. Тенденции на раждаемостта в света и в България.
22. Медико-социални аспекти на общата смъртност - определение на основните понятия, скала за оценка, същност на стандартизираните показатели за смъртност. Тенденции на общата смъртност в света и в България.
23. Медико-социални проблеми на детската смъртност - определение на основните понятия, скала за оценка. Смъртност до 5-годишна възраст. Тенденции на детската смъртност и смъртността до 5-годишна възраст в света и в България.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 14 от 15

24.Медико-социални проблеми на средната продължителност на предстоящия живот /СППЖ/ - определение на основните понятия. Тенденции на СППЖ в света и в България.

II. ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРИЛОЖНА ЧАСТ

25.Международно здравно сътрудничество. Световна здравна организация - цел, принципи, основни задачи, структура. Други специализирани организации на ООН. Цели на хилядолетието за развитие. Цели на ООН за устойчиво развитие (2015-2030).

26.Глобална стратегия на СЗО “Здраве за всички” – същност и развитие. Стратегия на Европейския регион на СЗО “Здраве за всички в 21-ви век”. Европейска политическа рамка „Здраве 2020“. Национална здравна стратегия 2020.

27.Здравната система като социална система – определение, фундаментални цели и основни функции, еволюция на здравните системи.

28.Здравна служба - определение, характеристика и нива на здравната помощ. Фактори, функции и организационни принципи на здравната служба.

29.Здравна политика, здравна стратегия и здравен мениджмънт – определение на понятията, нива на здравна политика и здравни органи. Приоритети на здравната политика в развитите страни.

30.Типология на здравните системи. Критерии и сравнителна характеристика на моделите на здравните системата в развитите страни.

31.Основни насоки на здравната реформа в България - необходимост от реформа, цели и принципи. Характеристика на реформата в лечебната дейност.

32.Обща характеристика на здравното законодателство в България - Същност, функции и принципи на здравното законодателство. Законодателна инициатива и видове нормативни актове.

33.Основни положения на Закона за здравето.

34.Основни положения на Закона за здравното осигуряване.

35.Основни положения на Закона за лечебните заведения.

36.Първична здравна помощ - концепцията на СЗО и опитът на развитите страни. Първичната здравна помощ в България.

37.Болнична помощ. Потребности от болнична помощ. Видове болнични заведения, структура и функции на болницата. Показатели за оценка на дейността на стационара.

38.Глобални проблеми на репродуктивното здраве и здравето на жените. Проблемът за майчината смъртност. Организация на извънболничната и болнична акушеро-гинекологична в България.

39.Глобални проблеми на здравето на децата. Организация на педиатричната помощ в България.

40.Медико-социални проблеми на старите хора. Организация на здравната помощ за старите хора.

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П Дата: 02.09.2013 г. Страница 15 от 15

41. Основни положения на лекарската експертиза на работоспособността. Основни понятия. Нормативна уредба и органи на експертизата на работоспособността - права и задължения.
42. Основни и специфични правила при издаване на болнични листове за временна неработоспособност.
43. Възникване и еволюция на концепцията за промоция на здравето. Приносът на Отавската харта за формулиране на основните принципи на промоция на здравето.
44. Здравно възпитание - същност, основни цели и принципи, модели и подходи, класически и модерни методи за здравно възпитание.

СПИСЪК НА ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА:

I. ОСНОВНА:

1. Грънчарова Г., С. Александрова-Янкуловска. Социална медицина. Шесто преработено и допълнено издание. ISBN 978-954-756-216-5. Издателски център на МУ-Плевен, 2017, 2018, 326 стр.
2. Грънчарова Г., С. Александрова-Янкуловска. Социална медицина. Пето преработено и допълнено издание, ISBN 978-954-756-167-0. Издателски център на МУ-Плевен, 2018, 326 стр.
3. Лекционен материал в платформата за дистанционна подготовка,.
4. Закон за здравето. Български правен портал – www.lex.bg
5. Закон за здравното осигуряване. Български правен портал – www.lex.bg
6. Закон за лечебните заведения. Български правен портал – www.lex.bg

II. ДОПЪЛНИТЕЛНА:

7. Национален център по обществено здраве и анализи. Кратък статистически справочник „Здравеопазване“ 2019. Достъпен на: <http://ncphp.government.bg>
8. Национален статистически институт. Здравеопазване 2019. Достъпно на <http://nsi.bg/bg>
9. Министерство на здравеопазването – www.mh.government.bg
10. Национална здравноосигурителна каса - www.nhif.bg
11. World Health Organization. Health topics. <http://www.who.int/topics/en/>

АВТОРИ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА:

Доц. д-р Гена Грънчарова, д.м.

Проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, д.м.н.